

Poznámky k formální úpravě a přepisu japonských jmen a termínů

Pro přepis japonských osobních jmen a názvů organizací a měst je v textu práce využíváno české transkripce. U osobních jmen je při české transkripci užíváno pořadí: křestní jméno, příjmení. Při prvním výskytu japonského jména nebo názvu je v závorce uvedena také jejich podoba ve znacích a je při ní zachováno tradiční japonské řazení osobních jmen, tzn.: příjmení, jméno. V případě výskytu termínu japonského původu (názvy plavidel, letounů apod.) je v latině použita kurzíva, aby se tak cizí slovo odlišilo od zbytku česky psaného textu. K označení jednotlivých složek Japonských sil sebeobrany je pro zjednodušení v textu využíváno i zkratok z anglických názvů (např.: *Japan Air Self-Defense Forces* = ASDF), které jsou při jejich prvním výskytu vysvětleny v závorce.

ÚVOD

Porážka Japonska ve druhé světové válce je významným milníkem v jeho dějinách a jako taková dodnes zanechává v mysli obyvatelstva stín, který zcela zásadně ovlivňuje japonský pohled na válčení, vojenskou politiku a armádu obecně. Takové nálady lze spatřovat již brzy po kapitulaci, kdy veřejnost dobrovolně přijala celkové odzbrojení a demobilizaci, kdy všichni vojenští velitelé byli odstraněni ze svých pozic, generální štáb byl zrušen společně s ministerstvy pozemního vojska a námořnictva, včetně Císařské armády a Císařského námořnictva, a kdy byl postupně demontován veškerý vojenský průmysl. Trauma z porážky vyvolalo silné pacifistické nálady, které se následně vzhledly v ústavě vtisknuté Japonsku Spojenými státy v roce 1947. V jejím 9. článku se poražená země navždy vzdává války jako nástroje k řešení mezinárodních sporů a prohlašuje, že již nikdy nebude držet pozemní, námořní nebo vzdušné vojenské síly.

Realita se oproti tomuto závazku do dnešní doby v mnoha směrech změnila a s ohledem na nedávné zásahy do japonské legislativy a směr, kterým se začala japonská bezpečnostní politika ubírat, lze očekávat, že další úpravy budou v budoucnosti ještě následovat.

Téma je atraktivní už tím, že jiné státy, ekonomicky srovnatelně silné s Japonskem, obvykle zastávají pozici důležitého vojenského hráče na poli světové bezpečnosti (USA, Rusko, Čína, Německo), ale Japonsko doposud v této sféře hrálo velmi nepatrnou až mizivou roli, a proto bude zajímavé prozkoumat příčiny tohoto jevu a ověřit, jestli je to skutečně pravda.

Cílem práce je popsat klíčové události týkající se japonských ozbrojených sil, ke kterým došlo od konce druhé světové války, charakterizovat podobu japonského vojska a posoudit, jakou roli v moderním Japonsku zastává a proč. Za tím účelem text zkoumá, jaké je právní pozadí za samotnou existencí Japonských sil sebeobrany a pokouší se odpovědět na otázku, do jaké míry je držení si vlastní armády v souladu s japonskou legislativou a zda lze nalézt nějaké důvody opodstatňující její existenci. Zkoumáním těchto otázek si práce klade za cíl vysvětlit příčiny a možné dopady změn v japonské bezpečnostní politice, ke kterým v posledním roce dochází.

Ačkoli existuje velké množství literatury zabývající se japonským válečnictvím a armádou z dob během a před druhou světovou válkou, o dalším vývoji japonských

ozbrojených sil, jejich možnostech působení a legislativním základu, na kterém stojí, je zdrojů relativně málo a informace jsou často kusé nebo nepřesné. Články a publikace pojednávající o Japonských silách sebeobraný obvykle využívají stručných anglicky psaných informací z prvních stran japonského ministerstva obrany nebo internetových encyklopedií, novinové články se pak zase často kopírují navzájem a nepřinášejí žádné podrobné informace.

V českém jazyce se takové zdroje prakticky nevyskytují, a tak cílem této práce je analyzovat dostupné spolehlivé zdroje, jako jsou prohlášení vlády, oficiální znění bezpečnostních smluv, zákonů, *White Papers*, bezpečnostní direktivy, studie k jednotlivým tématům (válka v Perském zálivu, válka v Iráku, územní spory, jaderný program KLRD, problematika 9. článku, okupační správa Japonska po druhé světové válce), zdroje v japonštině z oficiálních webů a publikací japonského ministerstva obrany a dílčích složek Japonských sil sebeobraný a k nejaktuálnějším tématům také novinové články, prohlášení premiéra, propagační videa apod. Cílem zpracování informací z těchto zdrojů je získat ucelený přehled k problematice poválečné historie japonských ozbrojených sil a zodpovědět otázky, které jsou v důsledku nedávných změn v japonské bezpečnostní politice více než aktuální. Práce se tím snaží vyplnit prázdné místo v literatuře o současném Japonsku.

V rámci úvodu do problematiky je nastíněna situace krátce po konci války, rozpuštění japonské armády a podpis japonsko-americké bezpečnostní smlouvy. Práce vysvětlí, jaká je podstata této bezpečnostní smlouvy a charakter 9. článku japonské ústavy. Zkoumá, proč byla tak zásadní legislativa prosazena, jak byla v dalších letech nahlížena, k jakým pokusům o její přepsání nebo reinterpetaci docházelo a do jaké míry je s ní pak existence ozbrojených sil v souladu.

Další kapitola se věnuje kontroverznímu 9. článku a procesu vzniku Japonských sil sebeobraný. Zde se řeší, proč byla tak radikální legislativa přijata, kdo byl vlastně jejím autorem a jak i jí navzdory došlo Japonsko k znovuvybudování vlastních ozbrojených sil.

Ve třetí kapitole se klade za cíl charakterizovat strukturu Japonských sil sebeobraný a popsat, jaké úkoly jejich jednotlivé složky plní.

Čtvrtá kapitola se zaměřuje na bezpečnostní situaci v nejbližším okolí a klade si za cíl odpovědět na otázku, zda okolní státy představují pro Japonsko potenciální bezpečnostní riziko, a na základě toho posoudit, jestli je nutné disponovat vlastními ozbrojenými silami.

Rozsah všech aktivit Japonských sil sebeobrany je daleko větší, než nabízí možnosti této práce. Samotné rozlišování jejich činnosti podle toho, o jaký druh misí se jedná, představuje problém, kterému by se dalo věnovat v dalších textech. Pro vzhled do celkového vývoje japonských ozbrojených složek se text zaměřuje na dvě mise, které následovaly po teroristických útocích 11. 9. 2001 v USA – válka v Perském zálivu a válka v Iráku. Práce se pokouší vysvětlit, proč byly pro Japonsko tyto dva konflikty tak významné a jaký měly dopad na roli Japonských sil sebeobrany do dalších let.

Závěrečná část zpracovává předešlá zjištění a snaží se charakterizovat, k jakým změnám v posledním roce dochází a jaký mají vliv na samotnou existenci a funkčnost japonských ozbrojených sil.